

Uz sākumlapu>Meklēt juristu>Juridisko profesiju veidi

Juridisko profesiju veidi

Latvija

Šajā sadaļā sniegts pārskats par juridiskajām profesijām Latvijā.

Prokurori

Organizācija

Prokuratūra ir vienota, centralizēta, triju pakāpju iestāžu sistēmas **tiesu varas institūcija**, ko vada **ģenerālprokurors**. Tās uzdevums ir **reaģēt uz likuma pārkāpumu un nodrošināt ar to saistītās lietas izlemšanu** likumā noteiktajā kārtībā. Prokuratūrā ietilpst šādu līmeņu iestādes:

Ģenerālprokuratūra;

tiesu apgabalu prokuratūras;

rajonu (republikas pilsētu) prokuratūras;

specializētās prokuratūras.

Vajadzības gadījumā ģenerālprokurors var izveidot specializētu nozares prokuratūru, kam var būt rajona prokuratūras vai tiesas apgabala prokuratūras statuss. Latvijā pašlaik ir **trīs specializētās prokuratūras**:

Nodokļu un muitas lietu prokuratūra;

Daudznozaru specializētā prokuratūra;

Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšanas prokuratūra.

Ģenerālprokuratūras pārraudzībā var atrasties arī valsts iestādes, kas nepilda apsūdzības funkcijas, bet savas kompetences robežās veicina noteiktu kriminālprocesa uzdevumu īstenošanu. Šīs iestādes izveido, reorganizē un likvidē ģenerālprokurors. Ģenerālprokurors atbilstoši iedalītajiem valsts budžeta līdzekļiem nosaka arī šo iestāžu struktūru un štatus. Līdz šim izveidota viena šāda Ģenerālprokuratūras pārraudzībā esoša iestāde —

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests.

Prokuratūras ir tiesu sistēmai piederīgas iestādes, kas tādējādi ir nošķirtas no likumdošanas un izpildu varas. Saeima (parlaments), Ministru kabinets un Valsts prezidents ir tiesīgi uzdot prokuratūrai pārbaudīt faktus par likumpārkāpumiem un saņemt Ģenerālprokuratūras skaidrojumus, bet tiem nav tiesību iejaukties prokuratūras darbībā, izmeklējot būtiskus likumpārkāpumus, kam ir valstiska nozīme.

Prokuroriem ir tiesības iesniegt protestus par Ministru kabineta un valsts pārvaldes iestāžu pieņemtiem, bet likumam neatbilstošiem tiesību aktiem.

Ģenerālprokuroram un Ģenerālprokuratūras departamentu virsprokuroriem ir tiesības piedalīties Ministru kabineta sēdēs un izteikt viedokli par izskatāmajiem jautājumiem.

Loma un pienākumi

Prokuratūras uzdevumus pirmstiesas izmeklēšanā nosaka **Prokuratūras likuma** 2. pants.

Prokuratūra:

uzrauga izmeklēšanas iestāžu darbu un citu iestāžu operatīvās darbības;

organizē, vada un veic pirmstiesas izmeklēšanu un dod izmeklēšanas iestādēm norādījumus par kriminālizmeklēšanas procedūru veikšanu;

sāk un veic kriminālvajāšanu;

likumā noteiktajā kārtībā aizsargā personu un valsts tiesības un likumīgās intereses;

likumā noteiktajos gadījumos iesniedz prasības pieteikumu vai iesniegumu tiesā;

likumā noteiktajos gadījumos piedalās lietu izskatīšanā tiesā.

Saskaņā ar **Kriminālprocesa likuma** 36. panta pirmo daļu prokurors kriminālprocesā pilda izmeklēšanas uzraudzības, izmeklēšanas, kriminālvajāšanas, valsts apsūdzības uzturēšanas un citas funkcijas.

Uzraugošais prokurors

Uzraugošais prokurors uzrauga konkrētu krimināllietu izmeklēšanu un var:

atcelt procesa virzītāja un izmeklēšanas grupas dalībnieku lēmumus;

pieprasīt, lai izmeklētāja tiešais priekšnieks nomaina procesa virzītāju vai izdara izmaiņas izmeklēšanas grupā, ja netiek izpildīti dotie norādījumi vai ir pieļauti procesuāli pārkāpumi, kas apdraud kriminālprocesa norisi;

izskatīt sūdzības par procesa virzītāju vai izmeklēšanas grupas dalībnieku, izmeklētāja tiešā priekšnieka vai procesuālo uzdevumu izpildītāju rīcību un lēmumiem;

pieņemt lēmumus par kriminālprocesa sākšanu un nodošanu citai izmeklēšanas iestādei;

veikt procesuālās darbības, par to iepriekš informējot procesa virzītāju;

dot norādījumus par procesa veida izvēli, izmeklēšanas virzienu un izmeklēšanas darbību veikšanu, ja procesa virzītājs nenodrošina mērķtiecīgu izmeklēšanu un pieļauj neattaisnotu iejaukšanos personas dzīvē vai vilcināšanos.

Procesa virzītājs

Uzraugošais prokurors (vai saskaņā ar amatā augstāka prokurora norādījumiem cits prokurors) var kļūt par procesa virzītāju un tādējādi pārņemt kriminālprocesa vadīšanu un lemt par kriminālvajāšanas sākšanu. Izņēmuma gadījumos ģenerālprokurors, Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta vai tiesas apgabala virsprokurors var iecelt prokuroru par procesa virzītāju izmeklēšanas stadijā.

Prokurors kā procesa virzītājs var:

panākt vienošanos ar apsūdzēto par vainas atzīšanu;

pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai;

iesniegt lietu iztiesāšanai īpašā procesa kārtībā;

izbeigt kriminālprocesu, ja tam ir likumīgs pamatojums.

Procesa virzītājs likumā noteiktajā kārtībā var pieņemt jebkuru procesuālo lēmumu un veikt jebkuru procesuālo darbību vai uzdot to izmeklēšanas grupas dalībniekam vai procesuālo uzdevumu izpildītājam.

Amatā augstāks prokurors

Amatā augstāks prokurors likumā noteiktajā kārtībā kontrolē, kā prokurors pilda sev uzticētās funkcijas, un pieņem lēmumus par sūdzībām un aizrādījumiem, kas attiecas uz uzraugošā prokurora un prokurora / procesa virzītāja lēmumiem un rīcību. Amatā augstāks prokurors var lemt, piemēram, par uzraugošā prokurora ierosinājumu nomainīt izmeklētāja tiešo priekšnieku vai izmeklēšanas iestādi, kā arī par to, vai apsūdzības atsaukšana ir pamatota un likumīga.

Amatā augstākam prokuroram ir tiesības:

atcelt izmeklētāja, izmeklēšanas grupas dalībnieka vai amatā zemāka prokurora lēmumus;

iecelt vai nomainīt uzraugošo prokuroru vai prokuroru / procesa virzītāju, ja netiek pilnvērtīgi nodrošināta uzraudzība un kriminālvajāšana, vai uzņemties atbildību pašam;

izveidot izmeklēšanas grupu, ja darba apjoms apdraud kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā;

pieprasīt, lai ieceļ citu izmeklētāja tiešo priekšnieku, vai uzdot kriminālizmeklēšanu veikt citai izmeklēšanas iestādei.

Ar amatā augstāka prokurora lēmumu prokuroru var iekļaut **izmeklēšanas grupas** sastāvā; procesa virzītājs prokuroram var uzdot veikt vienu vai vairākus procesuālos uzdevumus.

Tiesneši

Organizācija

Tiesu varas konstitucionālais pamats ir [Latvijas Republikas Satversmes](#) (Latvijas konstitūcijas) 82. līdz 86. pants, saskaņā ar kuru tiesu spriež tikai tiesas.

Tiesneši ir neatkarīgi un pakļauti vienīgi likumam. Tiesu varu reglamentē [likums "Par tiesu varu"](#). Saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem tiesneši ir valsts amatpersonas.

Valsts iestādēm, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām un citām juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums respektēt un ievērot tiesu neatkarību un tiesnešu neaizskaramību. Nevienam nav tiesību pieprasīt no tiesneša atskaiti vai paskaidrojumus par to, kā izskatīta konkrētā lieta, vai iesaistīties tiesas spriešanā neatkarīgi no tā, kādā nolūkā tas tiktu darīts. Tiesnesis ar tiesas spriešanu saistīto pienākumu izpildes laikā ir neaizskams.

Tiesneša amats nav savienojams ar piederību pie partijām vai citām politiskām organizācijām.

Loma un pienākumi

Tiesnešu uzdevums ir saskaņā ar likumu spriest tiesu civillietās, administratīvajās lietās un krimināllietās.

Civillietās tiesneši tiesas sēdēs izskata un izlemj lietas par strīdiem, kas saistīti ar fizisko un juridisko personu civiltiesību, darba tiesību, ģimenes tiesību un citu tiesību un likumīgo interešu aizsardzību.

Krimināllietās tiesneši tiesas sēdēs izskata pret personām izvirzītās apsūdzības un pieņem lēmumus par to pamatošību. Tiesneši var attaisnot nevainīgas personas un atzīt personas par vainīgām noziedzīgos nodarījumos, piespriežot tām sodu. Papildus tam, pamatojoties uz rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētāja uzdoto uzdevumu, pildīt izmeklēšanas tiesneša funkcijas un likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā kontrolēt cilvēktiesību ievērošanu kriminālprocesos.

Administratīvajās lietās tiesneši veic tiesu kontroli pār izpildvaras darbības (iestāžu izdoto administratīvo aktu vai to faktiskās rīcības) tiesiskumu un izskata no publisko tiesību attiecībām izrietošus strīdus. Tiesneši arī noskaidro privātpersonu publiski tiesiskos pienākumus un tiesības. Administratīvo pārkāpumu lietās tiesneši izskata un izlemj lietas par personu administratīvajiem pārkāpumiem.

Tiesnešu amata pienākumos ietilpst visi procesuālajās tiesībās paredzētie tiesnešu un tiesu pienākumi.

Juridiskās datubāzes

Tiesu varai ir savs [Latvijas Tiesu portāls](#), kas pašlaik pieejams tikai latviešu valodā. Tajā atrodama informācija par Latvijas tiesu sistēmu, Latvijas tiesu un tiesnešu saraksts un tiesu statistika, īsi aprakstītas dažādos tiesas procesos piemērojamās procedūras, norādot to galvenās iezīmes un atšķirības, sniegta informācija par to, kā vērsties tiesu iestādēs.

Savukārt [Latvijas Tiesu e-pakalpojumu portālā](#) nodrošināta piekļuve anonimizētiem tiesu nolēmumiem, judikatūrai, tiesas sēžu kalendāram un citai informācijai. Ievadot lietas vai tiesas pavēstes numuru portāla e-pakalpojumu sadaļā „Tiesvedības gaita”, var iegūt informāciju par konkrētu lietu tiesvedības gaitu un uzzināt, kurā tiesā un kādā instancē lietu izskata, nākamo tiesas sēžu kalendāru, lietā pieņemtos lēmumus, iesniegtās sūdzības un tiesvedības rezultātu.

Pārskatus par tiesu darbu publicē arī [Tiesu administrācijas](#) tīmekļa vietnē.

Informāciju par aktuāliem **politiskiem ar tiesu sistēmu saistītiem jautājumiem** publicē arī [Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas](#) tīmekļa vietnē. Portāls pieejams arī angļu valodā.

E-informācija par Augstāko tiesu un tās darbību ir pieejama [Augstākās tiesas](#) tīmekļa vietnē. Portāls pieejams arī angļu valodā.

Advokāti

Organizācija

Advokāti ir neatkarīgi un profesionāli juristi, kas sniedz juridisko palīdzību, aizstāvot un pārstāvot tiesā un pirmstiesas izmeklēšanā personu likumīgās intereses, sniedzot juridiskas konsultācijas, gatavojot juridiskus dokumentus un veicot citas juridiskas darbības.

Advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas lietu vešanai jebkurā Latvijas Republikas tiesā un pirmstiesas izmeklēšanas iestādē pēc pušu, apsūdzēto un citu lietas dalībnieku (klientu) izvēles un viņu uzdevumā, kā arī likumā noteiktajos gadījumos tiesu priekšsēdētāju, pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu vadītāju un Latvijas zvērīnātu advokātu padomes uzdevumā. Advokāti [likumā](#) noteiktajā kārtībā sniedz arī citu juridisko palīdzību.

Latvijā par advokātiem, izpildot noteiktas prasības, var būt:

Latvijas pilsoņi;

Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, kas ieguvuši advokāta kvalifikāciju kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm (ES dalībvalstu advokāti);

ārvalstu advokāti (izņemot ES dalībvalstu advokātus), kas Latvijā var praktizēt saskaņā ar Latvijai saistošiem starptautiskiem līgumiem par juridisko palīdzību.

Visi Latvijas zvērīnātie advokāti ir brīvas juridiskās profesijas pārstāvji, kas ir apvienojušies Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā — neatkarīgā valsts

zvērīnātu advokātu profesionālā korporācijā. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas institūcijas ir **zvērīnātu advokātu kopsapulce**, **Latvijas Zvērinātu advokātu padome**, **revīzijas komisija** un **disciplinārlietu komisija**.

Juridiskās datubāzes

Informācija par **Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas** un **Latvijas Zvērinātu advokātu padomes darbību** un normatīvajiem aktiem, par zvērīnātiem advokātiem un tiesām, kurās viņi praktizē (ieskaitot kontaktinformāciju), kā arī informācija par citiem ar **Latvijas advokātūru** saistītiem jautājumiem ir atrodama [Latvijas Zvērinātu advokātu padomes](#) tīmekļa vietnē.

Notāri

Organizācija

Notariālās lietas tiesu iestāžu uzraudzībā uzdots pārzināt zvērīnātiem notāriem [Notariāta likumā](#) noteiktajā kārtībā. Zvērināti notāri ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras pastāv pie apgabaltiesām un pilda viņiem likumā noteiktos pienākumus. Amata darbībā zvērīnāti notāri pielīdzināti valsts amatpersonām.

Profesionālajā darbībā zvērīnāti notāri ir finansiāli patstāvīgi, un viņu amata atlīdzību nosaka [Ministru kabinets](#).

Saskaņā ar [Notariāta likumu](#) zvērīnātiem notāriem piekrīt:

taisīt notariālos aktus;
taisīt apliecinājumus;
pieņemt glabājumā naudu, vērtspapīrus un dokumentus;
pieņemt glabājumā saistības priekšmetu;
vest mantojuma lietas;
sastādīt mantas dalīšanas projektus likumā paredzētajos gadījumos;
vest laulības šķiršanas lietu (pie nosacījuma, ja abi laulātie par to rakstiski ir vienojušies un strīds nepastāv);
legalizēt Latvijā izsniegtu publisku dokumentu ar apliecinājumu (apostille);
veikt darbības, kas saistītas ar tiesību un tiesību nodrošinājumu nostiprināšanu zemesgrāmatā, ja nostiprinājumu pamato zvērināta notāra sastādīts notariāls akts;
kā arī veikt citas likumos paredzētās darbības.

Atbilstoši [Notariāta likumam](#) zvērinātiem notāriem ir atļauts:

gādāt par tiesību un tiesību nodrošinājumu nostiprināšanu zemesgrāmatās, kā arī tiesību, tiesību nodrošinājumu vai ziņu ierakstīšanu nekustamā īpašuma valsts kadastrā un Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros;

gādāt no valsts, pašvaldības un privātām iestādēm, kā arī no amatpersonām un privātām personām atļaujas, apliecības un citus dokumentus, kas vajadzīgi notariāli taisāmo un apliecināmo aktu noslēgšanai vai nostiprināšanai;

sastādīt aktu, līgumu un citu ar zvērināta notāra darbību saistītu dokumentu projektus, kā arī izgatavot norakstus un tulkojumus;

sniegt citu juridisko palīdzību;

vadīt mediāciju kā sertificētam mediatoram atbilstoši [Mediācijas likumā](#) paredzētajiem noteikumiem un kārtībai.

Visi Latvijas zvērinātie notāri ir apvienojušies [Latvijas Zvērinātu notāru kolēģijā](#) — neatkarīgā zvērinātu notāru profesionālā korporācijā.

[Latvijas Zvērinātu notāru padome](#) ir zvērinātu notāru pārstāvības un uzraudzības institūcija, kā arī Latvijas Zvērinātu notāru kolēģijas pārvaldes un izpildu institūcija. Tās uzdevumi izklāstīti [Notariāta likuma 230. pantā](#).

Juridiskās datubāzes

Informācija par zvērinātu notāru darbību, notāru skaitu un prakses vietām un citiem ar Latvijas notariāta sistēmu saistītiem jautājumiem atrodama

[Latvijas notāru](#) oficiālajā tīmekļa vietnē.

Zvērināti tiesu izpildītāji

Organizācija

Zvērināti tiesu izpildītāji ir tiesu sistēmai piederīgas personas. Zvērināti tiesu izpildītāji darbojas pie apgabaltiesām un veic tiesu un citu institūciju nolēmumu izpildi, kā arī citas likumos noteiktās darbības.

Zvērināti tiesu izpildītāji ir brīvas juridiskās profesijas pārstāvji, bet amata darbībā viņi pielīdzināti valsts amatpersonām. Zvērināti tiesu izpildītāji amata darbībā ir neatkarīgi un pakļauti vienīgi likumam. Zvērinātu tiesu izpildītāju izvirzītās prasības un dotie rīkojumi, veicot amata darbības, ir saistoši visām personām valsts teritorijā.

Zvērināti tiesu izpildītāji pilda pienākumus tās apgabaltiesas darbības teritorijā, pie kuras pastāv. Zvērinātu tiesu izpildītāju skaitu un viņu amata vietas, iecirkņus un to robežas nosaka Ministru kabinets.

Pildot amata pienākumus, zvērināti tiesu izpildītāji piemēro [Civilprocesa likumu](#) un citus normatīvos aktus un ievēro Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes (Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju pārstāvības un uzraudzības institūcijas) apstiprināto metodiku un tiesu prakses atziņas.

Juridiskās datubāzes

Informācija par zvērinātu tiesu izpildītāju biroju atrašanās vietām, normatīvajiem aktiem, kas reglamentē zvērinātu tiesu izpildītāju profesiju, un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes darbību atrodama [Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes tīmekļa vietnē](#). Portāls pašlaik pieejams tikai latviešu valodā.

Organizācijas, kas sniedz juridiskos pakalpojumus pro bono

Latvijā nav šādu organizāciju saraksta.

Saites

[Prokuratūra](#)

[Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests](#)

[Latvijas Tiesu portāls](#)

[Tiesu administrācija](#)

[Latvijas Zvērinātu advokātu padome](#)

[Latvijas notāri](#)

[Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome](#)

[Latvijas Republikas Tieslietu ministrija](#)

Lapa atjaunināta: 28/04/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.